

Høringssvar til NOU 2025: 3. Ny kulturmiljølov

14.september 2025

Av Jarl Hellesvik

Hammerfest

Dette høringssvaret inneholder noen merknader til deler av historieskrivningen om samene i Norge og til deler av skriveriene om folkeretten som finnes i NOU 2025: 3. Ny kulturmiljølov.

Folkerett

Det hevdes i utredningen at «*Det er brei internasjonal anerkjenning av at urfolk har rett til sjølvråderett etter SP artikkel 1.*

Mine merknader og kommentarer: I artikkel 1.1 og 1.2. i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) heter det at art 1:

1. Alle folk har selvbestemmelsesrett. I kraft av denne rett bestemmer de fritt sin politiske stilling, og fremmer fritt sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling.

2. Alle folk kan for sine egne formål fritt råde over sine naturrikdommer og -forekomster, så langt dette ikke setter til side forpliktelser som følger av internasjonalt økonomisk samarbeid, basert på prinsippet om gjensidig nytte og folkerettens regler. I intet tilfelle må et folk bli berøvet sitt eget eksistensgrunnlag.»

Begrepet **folk** (peoples) brukes i denne konvensjonen i betydningen alle statsborgerne i et land/en stat, ikke at ordet brukes i betydningen befolkningsgrupper i et land. Dette enten befolkningsgruppen utgjør et flertall i landet eller et mindretall i landet. De aller fleste stater i verden består av flere etniske befolkningsgrupper. Om begrepet folk er ment å bety for eksempel en bestemt etnisk og/eller avstammingsrelatert befolkningsgruppe i et land, vil denne konvensjonen derfor kunne brukes til å rive en rekke stater i «fillebiter». Dette fordi at de rettigheter som tildeles «folk» i denne konvensjonen er så omfattende at det er kun suverene stater som vil være i stand til å inneha slike rettigheter.

Samene i Norge er følgelig ikke noe folk i SP sin betydning.

Om ordet folk i Grunnlovens §108 blir knyttet til innholdet i artikkel 1.1. og 1.2 i SP, slik som det blir gjort i utredningen, innebærer dette at samene i Norge har et folkerettslig grunnlag for å danne sin egen stat.

(§ 108 i Grunnloven: «*Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at det samiske folk, som urfolk, kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.*»)

Det hevdes i utredningen at «*I 2018 avklarte også Høgsterett i plenum at samane har sjølvråderett etter SP artikkel 1*»

Mine merknader og kommentarer: Det som står i det henviste stedet i nevnte dom - 2.HR-2018 -456-P, avsnitt 96- er at «*Unjárgga gilisearvi/Nesseby bygdelag har vist til bestemmelsene om rett til selvbestemmelse for «[a]ll peoples» som finnes i SP artikkel 1 og ØSK artikkel 1. Den konkrete betydningen av disse bestemmelsene for urfolks selvbestemmelsesrett er usikker,(...)*»

Det som sies der gir derfor ikke grunnlag for å påstå at denne høyesterettsdommen har avklart at samene har selvråderett etter artikkel 1 i SP.

Dessuten så står det i domstolprotokollen at førstevoterende uttaler at (Jeg kan) «*ikke se at SP artikkel 1 eller ØSK artikkel 1 får selvstendig betydning for bedømmelsen av de spørsmålene som denne saken reiser.*» Dermed må uttalelsen om art. 1 i SP, betraktes som en slengbemerkning fra førstevoterende og ikke som en konklusjon fra Høyesterett. Uttalelsen kan derfor ikke knyttes til selve domsavsigelsen i Høyesterettsdommen. Også av denne grunn er det ikke grunnlag for å påstå at denne høyesterettsdommen har avklart at samene har selvråderett etter artikkel 1 i SP.

I utredningen hevdes det også at «*og FNs erklæring om urfolk sine rettar (UNDRIP) artikkel 3 som uttrykk for internasjonal sedvanerett. (2) Kva som er det nærare innhaldet i retten til sjølvråderett for urfolk er ikkje endeleg avklart, men at det blant anna gjeld retten til å avgjere i saker om interne forhold og retten til konsultasjonar for å oppnå eit fritt og informert samtykke i saker som påverkar urfolk direkte, er det brei semje om.*» (s.135)

En FN-erklæring er verken politisk- eller juridisk bindende for FN sine medlemsland. En FN-erklæring er kun en meningsytring.

Det fortelles også i utredningen at «*Det er ingen rettsleg vedteken definisjon av korkje folk, urfolk eller nasjonale minoritetar*»

Mine merknad og kommentarer: Da det ble skrevet inn i Grunnloven vår at samene er et urfolk, ble det opplyst at begrepet urfolk er knyttet innholdet i ILO-konvensjon nr. 169 om hvem som er for indigenous peoples å regne. I Norge finnes det derfor en rettslig definisjon av hva eller hvem som er for et urfolk å regne.

Det fortelles også at «*I internasjonal rett har omgrepet folk vore knytt til alle medborgarane i nasjonalstaten, samstundes som urfolk òg har vorte anerkjende som folk etter artikkel 1 både i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettar og Internasjonal konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettar.*

Urfolk er forstått som fellesskap av sjølvidentifiserte, ikkje-dominerande grupper innanfor staten, sameinte av distinkte kjenneteikn som språk, kulturelle uttrykk, næringstilpassingar, avgjerdssystem og tilknytning til territorium med ein viss kontroll frå tida før dagens statar vart danna. Sentrale element i forståinga av urfolk er difor dei djupe historiske røtene til eit område. Det er tale om etniske grupper som ikkje har migrert, men som har utvikla dei etniske fellesskapa sine med kontinuitet i busetjing og bruk frå tida før statsdanningsprosessane tok til.» (s 162)

Mine merknader og kommentarer:

På FN-organet «Department of Economic and Social Affairs» (Institutt for økonomiske og sosiale saker) kan en imidlertid lese dette om hva som kjennetegner indigenous peoples (urfolk).

<https://social.desa.un.org/issues/indigenous-peoples/indigenous-peoples-at-the-united-nations>

Der kan en lese dette: «*Indigenous Peoples at the United Nations*

Indigenous Peoples at the United Nations Indigenous Peoples are inheritors and practitioners of unique cultures and ways of relating to people and the environment. They have retained social,

cultural, economic and political characteristics that are distinct from those of the dominant societies in which they live. Despite their cultural differences, Indigenous Peoples from around the world share common problems related to the protection of their rights as distinct peoples.

Indigenous Peoples have sought recognition of their identities, way of life and their right to traditional lands, territories and natural resources for years, yet throughout history, their rights have always been violated. Indigenous Peoples today are arguably among the most disadvantaged and vulnerable groups of people in the world. The international community now recognizes that special measures are required to protect their rights and maintain their distinct cultures and way of life.»

Til norsk blir dette:

«Urfolk i FN sin betydning

Urfolk er etterkommere og utøvere av unike kulturer og måter å forholde seg til mennesker og miljø på. De har beholdt sosiale, kulturelle, økonomiske og politiske egenskaper som er forskjellige fra de dominerende samfunnene de lever i. Til tross for deres kulturelle forskjeller, deler urfolk fra hele verden felles problemer knyttet til beskyttelse av deres rettigheter som distinkte folk.

Urfolk har søkt anerkjennelse av sin identitet, livsstil og sin rett til tradisjonelle landområder, territorier og naturressurser i årevis, men gjennom historien har deres rettigheter alltid blitt krenket. Urfolk i dag er uten tvil blant de mest vanskeligstilte og sårbare gruppene av mennesker i verden. Det internasjonale samfunnet erkjenner nå at spesielle tiltak er nødvendige for å beskytte deres rettigheter og opprettholde deres distinkte kulturer og levesett.»

Norske myndigheter fokuserer ensidig på det historiske elementet når myndighetene forteller hva som er kriteriene for at samene i Norge er et urfolk, mens FN-organet, som en kan se, fokuserer på nåsituasjonen.

Myndighetene i Norge har, uten å utrede spørsmålet, bestemt at samene i Norge skal klassifisere som et urfolk i betydningen «indigenous peoples».

Med utgangspunkt i FN-organets beskrivelse av hvem som er for et urfolk å regne, kan en stille følgende spørsmål.

1. Utøver samene i Norge en unik kultur og forholder samene i Norge seg på en unik måte til mennesker og natur, har de et distinkt levesett? Jeg kan ikke se det. Om det skulle finnes slike samer så er de i så fall noen ytterst få.

2. Har samene i Norge «beholdt sosiale, kulturelle, økonomiske og politiske egenskaper som er forskjellige fra de dominerende samfunnene de lever i.»? Jeg kan ikke se det. Om det skulle finnes slike samer så er de i så tilfelle noen ytterst få.

3. Er det slik at samene i Norge i dag «uten tvil (er) blant de mest vanskeligstilte og sårbare gruppene av mennesker i verden.»? Jeg kan ikke se det. Samene i Norge i dag er uten tvil blant de mest velstående og best stilte befolkningsgruppene i verden. Innen politikken for eksempel, finnes det samer både i Regjeringen og regjeringsapparatet, på Stortinget, i fylkeskommunene og i kommunene. En undersøkelse gjort av SSB viser at de som er innmeldt i Sametingets valgmanntall (der finnes de aller fleste samene) i gjennomsnitt har en høyere utdanning enn majoritetsbefolkningen i Norge.

Da Stortinget vedtok å skrive inn i Grunnloven vår at samene er et urfolk i betydningen «indigenous peoples», ble det ikke utredet eller drøftet om samene i Norge er «indigenous peoples». **Grunnlovsbestemmelsen om at samene i Norge er et urfolk eller («indigenous peoples») er derfor en grunnlovsfestet, udokumentert påstand.**

Dette viser hvor lett flertallet av partiene på Stortinget tar på hva som skal stå i Grunnloven vår.

Historiefortellingen

Det fortelles blant annet i utredningen at *«Samane har ikkje flytt til landet, men er ei etnisk gruppe som har vakse fram i jakt- og fangstsamfunna som resultat av at kontaktnettverka endra seg i hundreåra før vår tidsrekning.»*

Her serverer forfatterne av utredningen gammel, muggen skapmat. Om det er slik at samene oppsto som en etnisk gruppe i Norge, så må det jo også bety at det samiske språket oppsto i Norge.

Å se for seg at det fantes samer før det samiske språket oppsto, er likeså meningsløst som å se for seg at det fantes nordmenn før det norske språket oppsto.

Finske språkforskere har en helt annen historie å fortelle enn den historien som blir fortalt i utredningen. De forteller at det ursamiske språket oppsto i Karelen-området for omkring 2500 år siden.

I det følgende vil jeg gjengi noe fra noe av det som blir opplyst og konkludert med ifra finske språkforskere.

Ante Aikio

Samen, finlenderen og språkprofessoren **Ante Aikio**, er ansatt ved Universitetet i Oulu og ved Den samiske høgskolen i Kautokeino. Han skiver i **«An Essay on Saami Ethnolinguistic Prehistory»** (2012) om forholdet mellom språk og etnisitet.

Han skriver blant annet at *«Den intime sammenhengen mellom språk og etnisitet innebærer flere ting ved tolkning av samisk forhistorie. Det er verdt å huske på at begrepet 'samisk' bare kan brukes rimelig om samfunn som antas å ha brukt noen form for samisk som deres viktigste medium for kommunikasjon i gruppen. På grunn av dette er det fornuftig å snakke om `samisk folk` og `samisk kultur` bare i forbindelse med perioder da samiske språk har eksistert, men ikke før det.»*

(“The intimate connection between language and ethnicity implies several things for the interpretation of Saami prehistory. It is worth bearing in mind that the term ‘Saami’ can be reasonably applied only to societies thought to have used some form of Saami as their main medium of in-group communication. Because of this, it is sensible to speak of ‘Saami people’ and ‘Saami culture’ only in connection with periods when Saami languages have existed, but not before that.”) (s.4)

Det er først og fremst i Finland som det er blitt forsket på det samiske språkets eldre historie, som jo også må kunne sies å tilhøre samenes eldre historie. Det finnes en omfattende forskningslitteratur i Finland over dette temaet. Jeg pleier å si at det er ikke noe å undres over,

for det var jo der samene/de samisktalende oppholdt seg i eldre tider. Dessuten så tilhører både samisk og finsk til den finsk-ugriske språkgruppen, så de som kan samisk og finsk, har derfor et godt språklig utgangspunkt for denne forskningen. Dette i motsetning til for eksempel de som snakker et skandinavisk språk.

«**An essay on substrate studies and the origin of Saami**» (2004) som er skrevet av professor Ante Aikio, innledes slik: «Lapland er kjent for å ha vært bebodd i over 9000 år. Men historien til samene - eller lappene, som de pleide å bli kalt, - som en egen etnisk gruppe er mye kortere.

Det er enighet om at de første bosetterne i Lapland spres via den norske kysten fra Vest-Europa på slutten av siste istiden. Kysten var stort sett isfri mens innlands -Skandinavia fortsatt var dekket av en innlandsis som holdt på å trekke seg tilbake. Disse menneskene var ikke de språklige forfedrene til samene. Det uraliske, opprinnelige hjem må ha vært plassert langt fra Vest-Europa, et sted i skogssonene av dagens Russland, og brutt opp fra etablerte protospråk. Dette skjedde vesentlig senere enn på slutten av istiden.»

Han skriver også at «Språkskiftet fra ukjente "palaeo-Lapland"- språk (paleo-: gammel, fra en fjern fortid. Min anmerkning.) til samisk skjedde trolig mellom ca. 0-500 e.Kr. Dateringen er overraskende sent, men de språklige data gir liten mulighet for å strekke tiden dramatisk bakover i tid selv om man tillater seg stor frihet i dateringen. Hvilken som helst dato forut for tidlig jernalder er uaktuell. Det er unødvendig å si det, men dette innebærer en avvisning av alle forslag til samisk, etnisk kontinuitet i Lapland siden steinalderen eller bronsealderen.» (s.26)

Og videre skriver han at «Det er klart at fase 1 og 2 i utviklingen av samiske språk må ha funnet sted på en relativt sørlig breddegrad, fordi ellers ville ikke adopsjonen av baltiske lånord ha vært mulig. Plasseringen av dette opprinnelige, samiske hjemsted,(...) må ha ligget et sted i nærheten av Finskebukta, ved innsjøene Ladoga og Onega. Denne grove plassering gir muligheten til kontakt både med germansk via Østersjøen og med baltisk sørøst av Finskebukta. Interessant, virker det som om noen skandinaviske lånord som tilhører fase 3 er tatt opp langs disse breddegrader.» (s.28)

Han skriver videre at «Dermed kan det konkluderes med at det samiske språkets opprinnelse er i et relativt sørlig område i nærheten av Finskebukta. Ved tidlig jernalder oppsto de fonologiske nyvinninger som ledet til ursamisk som oppsto i dette området og - av ukjente grunner i dag - har språket spredt seg nordover og etterhvert dekket det meste av Finland, Karelen og Lapland.»(s.28)

I «**An Essay on Saami Ethnolinguistic Prehistory**» (2012) skriver professor Anta Aikio at «De samiske språkene, som finns i de ekstreme nordområdene i det kontinentale Europa, er en geografisk perifer gren i den uraliske språkfamilien. Uansett hvilken teori om uralisk «urheimat», (urhjem), man velger å støtte, er det ganske åpenbart at det opprinnelige talerområdet for det uraliske prototype-språket må ha vært plassert langt fra Lapland, og sikkert må et avstandsområde ha blitt uralisert bare i den siste fasen av språklige utvidelser, som har dannet språkfamilien i første omgang. Det er i alle fall klart at de første folkene som har kolonisert Lapland etter den siste istiden ikke var noen som snakket uraliske språk, da hele språkfamilien er knapt mye eldre enn ca. 4000 år.»

(“The Saami languages, occupying the extreme northwestern parts of continental Europe, are a geographically peripheral branch in the Uralic family of languages. Whatever theory of Uralic Urheimat one might choose to endorse, it is quite obvious that the original speaking area of the Uralic proto-language must have been located far from Lapland, and certainly such an outlying area must have become Uralicized only in the last phase of the sequence of linguistic expansions that have formed the language family in the first place. It is, at any rate, clear that the first people to colonize Lapland after the

last Ice Age were not speakers of Uralic languages, as the whole language family is hardly much older than approximately 4000 years") (s.5)

Aikio skriver også at "Før-skandinaviske låneord i det samisk språket demonstrerer forekomsten av et samisk-skandinavisk kontaktnettverk i Lappland allerede i 500 e.Kr., men de avslører ikke hvor langt tidligere vi kan spore tilstedeværelsen til samiske språk i regionen. Mange forskere har hatt en tendens til å se de samiske røttene til Lappland som mye eldre, at de går tilbake til tidlig bronsealder (for eksempel Carpelan & Parpola 2001) eller steinalderen (Sammallahti 2011). Noen har selv underholdt seg med den fantastiske forestillingen om at noen av de første bosetterne i Lappland etter at siste istid, kan ha vært språklige forfedre til samene - for eksempel Halinen (1999), som imidlertid senere (2011) har endret sin mening om dette.»

Professor Ante Aikio kommenterer Karl Wiklund sin teori om samens eldre historie på denne måten:

«Ifølge en gammel teori formulert av Wiklund (1896: 7-14), hadde samene tidligere snakket et ikke-uralsk språk han kalte "Protolappisch", som de tilsynelatende hadde byttet til uralsk, som de hadde adoptert fra forfedrene til finnene. Mens ideen først var populær, falt den senere i disfavør blant lingvistene. Dette ikke minst fordi Wiklund aldri kunne legge fram noe overbevisende bevis på eksistensen av hans hypotese om et "Protolappisch" språk.

I ettertid er det også lett å se de teoretiske manglene i modellen som stammer fra tidsånden på begynnelsen av det 20. århundre: språk- og rasemessig opprinnelse ble i den tiden rørt grundig sammen, mens etniske kategorier ble sett på som evig og uendret. I Wiklunds sin teori hadde samene alltid vært samisk uavhengig av om de hadde snakket et samisk språk eller om de hadde snakket ukjente ikke-uralske språk.

Mens Wiklunds teorier om samisk forhistorie åpenbart var feil i nesten alle detaljer, er hans grunnleggende hypotese om et språkskifte fortsatt helt plausibel. Dette av den enkle grunn at et slikt skifte må ha skjedd på et tidspunkt.

Mens det er kjent at det har vært kontinuerlig menneskelig beboelse i Lappland i omkring 12 000 år, er det før- uralske språket neppe eldre enn 4000 - 6000 år f.Kr.f. (Se Kallio 2006). Dermed er det mer fruktbart, i stedet for å spørre om et språklig skifte fra et ukjent språk til samisk har skjedd i Lappland, å prøve å finne ut når dette skjedde.

I ettertid er det ikke overraskende at Wiklund ikke kunne presentere noe fornuftig språklig bevis til støtte for hans "Protolappisch"-teori. Samisk historisk fonologi og etymologi var fortsatt så dårlig forstått i hans tid, slik at det rett og slett ikke var mulig å identifisere spor av et forsvunnet språk i det samisk språket på en pålitelig måte.

Nå er situasjonen veldig annerledes for det samiske språkets historiske utvikling. Lingvistikken har utviklet seg til et høyt avansert forskningsfelt, og også ordenes opprinnelse har blitt grundig studert. Dette gir et mye mer solid fundament for å søke etter vage spor av tapte språk i Lappland.

For å unngå forvirrende implikasjoner som et resultat av Wiklunds 'Protolappisch': Disse tapte språkene kalles best 'Palaeo-Lapplandic'. Vi vet absolutt ingenting om etniske identiteter til folkene som snakket disse språkene, bortsett fra at de garantert ikke identifisere seg som 'samisk'.»

(Oversatt fra engelsk til norsk av undertegnede.)

http://www.academia.edu/4811760/An_Essay_on_Saami_Ethnolinguistic_Prehistory

Mikko K. Heikkilä

Sommeren 2014 forsvarte **Mikko K. Heikkilä** sin doktorgradsavhandling «**Bidrag til Fennoskandiens språklige förhistoria i tid og rum**» ved Universitetet i Helsinki. (Avhandlingen er lagt ut på nettet.) Heikkilä er lingvistikker og hans historiske betraktninger, blant annet om samenes historie, har dette som faglig utgangspunkt. Heikkilä hevder ut fra resultatene av sin forskning, at samene er språklige etterkommere av vest-uraliere som vandret vestover fra områdene rett vest for Uralfjellene. Denne vandringen førte dem inn i de nordvestlige områdene av det som er dagens Russland (Ladoga-Onega-områdene). Deretter førte denne vandringen dem bl.a. inn i de sørlige delene av Finland.

Han skriver at disse menneskene snakket et vest-uralsk språk som var de østersjøfinske- og samiske språkenes urstadium. (s.267). Han forteller blant annet at «*I områdene av det nåværende sørlige Finland og russisk Karelen har samenes språklige forfedre bodd*».

Heikkilä forteller også at det ikke er noen enighet blant språkforskerne om når det ursamiske språket oppsto. Slutningene om når dette skjedde, går fra om kring 1500 år f. Kr.f. til omkring år null (s.40)

Han hevder at han selv har ført bevis for at det ursamiske språket oppsto så sent som omkring 300 år f.Kr.f.

Han hevder også å ha språkvitenskapelige bevis for at de ursamisk-talende kom til områder på Nordkalotten TIDLIGST omkring år null (s.118). Dette betyr at de kan ha kommet dit senere. Han skriver at ursamisk ble snakket i Sør-Finland så sent som omkring 500 e.Kr.f.(s.162)

Heikkilä hevder også å ha bevist at det ursamiske språket ble oppsplittet omkring år 500 e.Kr.f.(s.128). Dette betyr igjen at de samiske språkene har oppstått en gang etter dette.

Han forteller også at samene har bodd lenge og kontinuerlig i dagens Finland, men at det ikke var i de områdene av Finland hvor de nå bor (Lappland.), men lengre sør.(s.136)

Heikkilä forteller videre at «Blandt andre Pekka Sammallahti, Jorma Koivulehto, Petri Kallio, Ante Aikio, Jaakko Häkkinen, Unto Salo, Christian Carpelan och Mikko Heikkilä har i sine undersøkelser bevist at samene har bodd innenfor (jfr Aikio & Aikio 2001: 17; Aikio 2006: 46, Aikio 2012b: 67), grensen for dagen Finland i lang tid og kontinuerlig, men ikke i sine nåværende hjemtrakter i Lappland som bærer deres navn, men betydelig lenger sør og øst – fra sørvestre Finland via Ladoga og i det minste helt til innsjøen Onega»(s.136).

Heikkilä konkluderer slik: «*I lyset av dagens vitenskapelige kunnskaper, er samisk ikke noe ordentlig Nordkalottens urbefolkningsspråk i ordets egentlige betydning, for Nordkalotten har tidligere blitt bebodd av andre, utdødde folkeslag og samenes språklige forfedre var på ingen måte de første menneskene som oppholdt seg der*» (s.136).

Og at «*Både samenes og østersjøfinnernes urhjem har ligget på mer sørøstligere breddegrader enn som så. Nordkalotten har vært kontinuerlig bebodd siden slutten av istiden d.v.s. fr.o.m ca. 9500 f.Kr.f., men samene har bodd på Nordkalotten i toppen, to tusen år.*» (s.136)

Min merknad: Det synes å være enighet blant språkforskerne/språkhistorikerne i Finland om at samens urhjem ligger i deler av Karelen og deler av dagens Sør-Finland, og at det samiske urspråket oppsto i dette området i det siste årtusenet f.Kr.f.

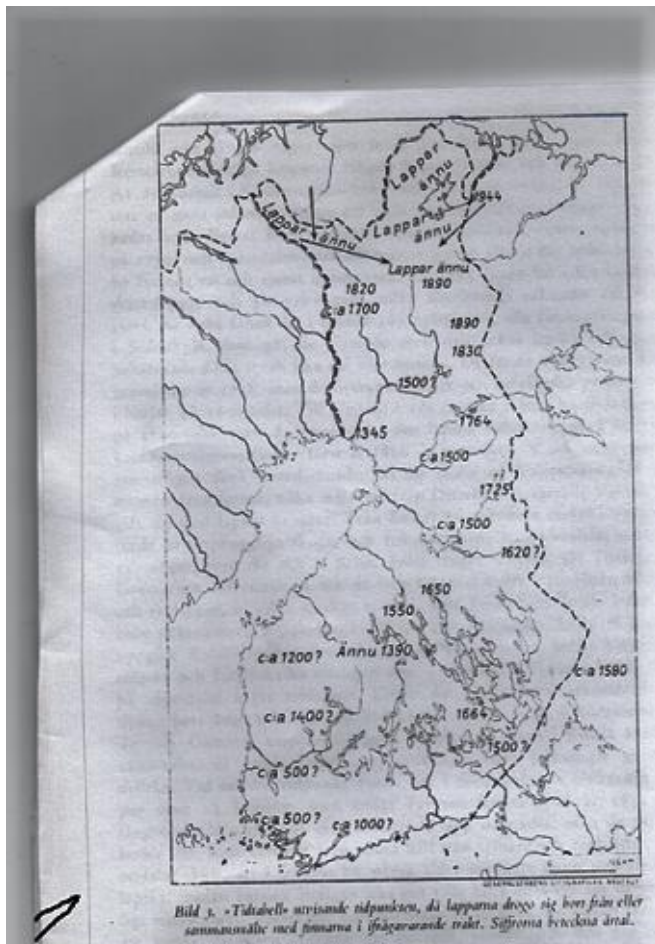
Toivo Immanuel Itkonen

Toivo Immanuel Itkonen (1891-1968) var en finsk historiker og lingvist som var en spesialist innen samiske språk og historien om samene.

I 1947 ga han ut et hefte med tittelen «**Lapparnas förekomst i Finland....Fornfyndens vittnesbyrd om lapparnas tidligaste uppträdande i Finland.**». Heikkilä uttaler i ovenfor nevnte doktorgradsavhandling at hans konklusjoner står seg den dag i dag.

I heftet er det tegnet inn et kart som viser når samene flyttet ut av diverse områder i Finland og/eller smeltet sammen med finnene.

Kartet kan studeres under.

Kartet er tegnet Toivo Immanuel Itkonen i 1947.

Min merknad: Om det er slik at den samiske etnisiteten utviklet seg i Nord-Norge, må jo dette bety at samene/de samisktalende på et eller annet tidspunkt, har forflyttet seg sørover, helt til den sørlige delen av Finland.

Litt om resultater av genforskningen på samer

Vi har språklige forfedre og formødre og biologiske/genetiske forfedre og formødre. Våre språklige forfedre og formødre trenger ikke nødvendigvis å sammenfalle med våre biologiske/genetiske forfedre og formødre.

Genteknologien har gitt historikerne et nytt redskap når det gjelder å finne ut av hvor våre genetiske formødre og forfedre har oppholdt seg og hvem vi er i slektskap med. Denne metoden benyttes nå til å kartlegge vandringsveiene til alle befolkningsgrupper i hele verden. Samene er intet unntak i så henseende.

Genteknologien er relativt ny vitenskapelig gren, så en må regne med at bruk av denne teknologien vil føre til at en del forestillinger innen historiefaget fortsatt vil bli revidert ved hjelp av denne teknologien.

Det er blitt gjort og blir gjort genetiske undersøkelser også på samer. Jeg har imidlertid ikke funnet opplysninger noen steder om hvordan utvelgelsen av samer som er blitt undersøkt er blitt gjort eller hvilke kriterier som er blitt lagt til grunn for å kunne bli klassifisert som en same. Derfor er det vanskelig å forholde seg til de prosentsatser som oppgis om fordelingen av forskjellige genvarianter hos samene. Jeg foretrekker derfor å se på disse opplysningene som informasjon om det som er funnet hos de samene som er blitt undersøkt.

Det som er blitt funnet av genetiske profiler hos disse samene, viser at mange av dem har sine nærmeste genetiske/biologiske slektninger blant finner, baltere og enkelte befolkningsgrupper i Russland. Dette forteller at de samene som lever på Nordkalotten i dag, i betydelig grad og etter all sannsynlighet, er etterkommere av personer som bodde i disse områdene utenfor Nordkalotten i tidligere tider. På et tidspunkt eller til flere tidspunkter, har så disse genetiske forfedrene og formødrene vandret inn på Nordkalotten. Samene er derfor ingen urbefolkning i Norge i historisk betydning.

Hvilken genetisk profil eller profiler de menneskene som bodde på Nordkalotten i før-indoeuropeisk tid eller før- finsk-ugrisk tid, dvs. i den eldre- og yngre steinalder, var bærere av, vet vi ikke noe om. Dette fordi at en har ikke funnet etterlevninger av mennesker i dette området fra den tiden som en har kunnet undersøke. Derfor vet vi ikke om noen av de som i dag lever på Nordkalotten - samer eller ikke - er etterkomme av mennesker som bodde på Nordkalotten for mange tusen år siden.

Det finns derfor ikke noen resultater fra genforskningen som kan gi dekning for påstandene om at samene nedstammer biologisk fra en befolkning som bodde på Nordkalotten for mange tusen år siden.

På webbsiden «**BMC Part of Springer Nature**» ble det i 2018, lagt ut en større artikkel med overskriften «**Genes reveal traces of common recent demographic history for most of the Uralic-speaking populations**» (Gener avslører spor av nylig, demografisk historie for de fleste av de nålevende, uralskspråklige populasjonene.) Artikkelen er skrevet i felleskap av en rekke forskere.

Under kapitlet «*Resultater*» forteller de blant annet at «*Her presenterer vi en bred genetisk analyse av 15 uralsk-talende populasjoner som dekker alle hovedgrupper i denne språklige familien. Vi påviser at nålevende, uralsktalende populasjoner, genetisk sett, er svært like sine lokale- og geografiske naboer. Og når vi studerer forholdet mellom geografisk, fjerne populasjoner, finner vi at de fleste av de uralsktalende og noen av deres naboer, deler en*

genetisk komponent av mulig, sibirsk opprinnelse. I tillegg viser vi at de fleste uralsktalende deler betydelig flere arvelige segmenter av typen «identitet ved avstamning» enn med grupper som bor i omtrent samme geografisk avstand som mellom de uralskspråklige. Vi finner at samvariasjonen mellom vid-, genom- genetikk og språklig avstand mellom uralspråklige. Dette antyder en samspredning av gener og språk. Men vi finner ikke omfattende genetiske bånd mellom estere og ungarere med deres språklige søstre som skiller dem fra dere ikke-uralspråklige naboer.»

Undersøkelsene viser altså at samene er nærmest genetisk i slekt med -, eller i nært genetisk slektskap med de andre uralsktalende populasjonene som de har levd sammen med og/eller vært naboer til, i de samisktalende sin eldre historie. De gruppene som jeg sikter til her er finner, karelere, estere og vespere.

Denne undersøkelsen støtter opp under konklusjonen fra de finske språkforskerne om at det ursamiske språket oppsto i Karelen-området.

Om en tar utgangspunkt i det finsk språkforskning og internasjonal genforskning har kommet fram til, så kan det umulig være riktig det som det hevdes i utredningen. Der hevdes det at «*Samane har ikkje flytt til landet, men er ei etnisk gruppe som har vakse fram i jakt- og fangstsamfunna som resultat av at kontaktnettverka endra seg i hundreåra før vår tidsrekning.*»